

۱۳۵۸۹۹۱

اصول فقه

به زبان ساده

ویژه دوره کارشناسی دانشگاه‌ها

دکتر عزیزاله فهیمی

عضو هیئت علمی دانشگاه قم

www.ketab.ir

سرشناسه	فهمی، عزیزاله، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	اصول فقه به زبان ساده؛ ویژه دوره کارشناسی دانشگاه‌ها / تألیف: عزیزاله فهمی
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص
شابک	978-600-114-492-9
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
موضوع	اصول فقه
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ ۶ الف م / ۱۵۵ BP
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/ ۳۱:
شماره کتابشناسی ملی	۲۰۰۲۴۶۱:

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نرسیده به

خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

اصول فقه

دکتر عزیزاله فهمی

چاپ اول: ۱۳۹۴ - تیراژ: ۱۰۰۰ جلد - قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۴۹۲-۱۱۴-۶۰۰-۹۷۸ ISBN: 978-600-114-492-9

علائم اختصاری

قانون اساسی	ق.ا.
قانون مدنی	ق.م.
قانون مجازات اسلامی	ق.م.ا.
قانون آیین دادرسی مدنی	ق.آ.د.م.
قانون آیین دادرسی کیفری	ق.آ.د.ک.
قانون کار	ق.ک.

فهرست مطالب

۱۹	 مقدمه
۲۱	 فصل اول: نکات مقدماتی
۲۱	 مبحث اول - تعریف علم اصول فقه و ادله و حکم و اقسام آن
۲۱	 گفتار اول - تعریف علم اصول فقه
۲۱	 گفتار دوم: ادله در اصطلاح اصول
۲۳	 گفتار سوم - حکم و اقسام آن
۲۳	 الف. تعریف حکم
۲۳	 ب. حکم واقعی و ظاهری
۲۴	 ج. حکم اختیاری و اضطراری
۲۴	 د: حکم تکلیفی و وضعی
۲۵	 مبحث دوم - موضوع علم اصول و اقسام آن
۲۵	 گفتار اول - موضوع علم اصول
۲۶	 گفتار دوم - اقسام اصول عملیه
۲۶	 الف. اصول عقلی و شرعی
۲۶	 ب. اصل محرز و غیر محرز
۲۷	 گفتار سوم - تعریف اصول لفظی و ظهور و ظهور عرفی و فرق آن با عرف
۲۷	 الف. اصول لفظی
۲۷	 ب. معنی ظهور
۲۷	 ج. فرق ظهور عرفی و عرف
۲۸	 گفتار چهارم - هدف و فایده علم اصول و تمایز علوم
۲۸	 الف. هدف و فایده علم اصول
۲۸	 ب. تمایز علوم

فصل دوم: بحث وضع و تقسیم الفاظ و بررسی اصول لفظی..... ۲۹

۲۹..... مبحث اول - بحث وضع

۲۹..... گفتار اول: وضع و تقسیم آن به تعینی و تعینی

۳۰..... گفتار دوم: تقسیم وضع به اعتبار تصور معنی

۳۱..... گفتار سوم - حقیقت و مجاز و مسائل مربوط به آن

۳۱..... الف. تقسیم دلالت به تصویری و تصدیقی

۳۱..... ب. علامت‌های حقیقت و مجاز

۳۲..... ۱. تبادر

۳۲..... اشکال دور در تبادر

۳۲..... ۲. اصل عدم قرینه

۳۲..... ۳. عدم صحت سلب

۳۳..... ۴. اطراد

۳۳..... مبحث دوم - تقسیم الفاظ

۳۳..... گفتار اول - لفظ محض

۳۴..... گفتار دوم - لفظ مترادف

۳۴..... گفتار سوم - لفظ دارای چند معنی

۳۵..... مبحث سوم - اصول لفظی

۳۵..... گفتار اول - بررسی مهم‌ترین اصول لفظی

۳۵..... ۱. اصالة الحقیقه

۳۶..... ۲. اصل عدم تقدیر

۳۶..... ۳. اصالة الظهور

۳۶..... ۴. اصالة العموم

۳۷..... ۵. اصالة الاطلاق

۳۷..... گفتار دوم - حجیت و اعتبار اصول لفظی

فصل سوم: اوامر و نواهی..... ۳۹

۳۹..... مبحث اول - اوامر

۳۹..... گفتار اول - معنی واژه امر و الفاظ آن

۳۹..... الف. معنی واژه امر

۴۰..... ب. الفاظ امر

۴۰..... گفتار دوم - دلالت امر بر وجوب و مره و تکرار و فور و تراخی

۴۰..... الف. دلالت امر بر وجوب

۴۱..... ب. مره و تکرار

۴۱..... ج. فور و تراخی

۴۲..... گفتار سوم - تقسیمات واجب

۴۲..... الف. واجب عینی و کفایی

۴۲	ب. واجب تعیینی و تخیری
۴۳	ج. واجب تعبدی و توصلی
۴۳	د. واجب مطلق و مشروط
۴۳	هـ. واجب موقت و غیرموقت
۴۴	مبحث دوم - نواهی
۴۴	گفتار اول - تعریف نهی و طرق بیان آن و دلالت نهی بر حرمت
۴۴	الف. تعریف نهی
۴۴	ب. طرق بیان نهی
۴۵	ج. دلالت نهی بر حرمت
۴۵	گفتار دوم: مقایسه امر و نهی و متعلق نهی و دلالت نهی بر فساد در عبادات و معاملات
۴۵	الف. مقایسه امر و نهی
۴۶	ب. متعلق نهی
۴۶	ج. دلالت نهی بر فساد در عبادات و معاملات
۴۷	د. اجتماع امر و نهی
۴۷	هـ. فرق بحث اجتماع امر و نهی با بحث نهی در عبادات و معاملات
۴۷	ز. حکم اجتماع امر و نهی
۴۹	فصل چهارم: مفاهیم
۴۹	مبحث اول - تعریف منطوق و مفهوم و انواع دلالت منطوقی و اقسام مفهوم
۴۹	گفتار اول - تعریف منطوق و مفهوم و انواع دلالت منطوقی
۴۹	الف. تعریف منطوق و مفهوم
۵۰	ب. انواع دلالت منطوقی
۵۲	ج. اقسام مفهوم
۵۳	مبحث دوم - حجیت و اعتبار مفاهیم
۵۳	گفتار اول - حجیت مفاهیم
۵۳	گفتار دوم - اعتبار مفاهیم
۵۳	۱. مفهوم شرط
۵۴	۲. مفهوم وصف
۵۵	تبصره - وصف گاهی مفهوم ندارد
۵۵	اول - وصفی که علت انحصاری حکم نیست
۵۵	دوم - وصف غالبی
۵۶	سوم - وصف توضیحی و تأکیدی
۵۶	۳. مفهوم غایت
۵۷	۴. مفهوم حصر و استثناء
۵۷	۵. مفهوم عدد
۵۸	۶. مفهوم لقب

فصل پنجم: عام و خاص ۵۹

مبحث اول - عام و الفاظ و اقسام آن و خاص و مخصص و انواع آن ۵۹

گفتار اول - توضیح عام و الفاظ و اقسام آن ۵۹

الف. عام ۵۹

ب. الفاظ عموم ۶۰

ج. اقسام عام ۶۰

چند نکته ۶۲

گفتار دوم - خاص و مخصص و اقسام آن ۶۳

الف. خاص ۶۳

ب. مخصص و انواع آن ۶۳

۱. مخصص لفظی ۶۴

۲. مخصص غیر لفظی (کی) ۶۴

چند نکته ۶۵

مبحث دوم - میزان اعتبار عام پس از تخصیص و شبهه مفهومی و مصداقیه ۶۵

گفتار اول - میزان اعتبار عام پس از تخصیص ۶۵

الف. اعتبار عام در صورت عدم اجمال مخصص ۶۵

ب. اعتبار عام در صورت اجمال مخصص ۶۶

گفتار دوم - شبهه و انواع آن ۶۶

الف. شبهه ۶۶

ب. انواع شبهه مفهومی ۶۷

۱. دوران امر بین اقل و اکثر و متباین و تشخیص شبهه مفهومی و مصداقیه ۶۷

۲. دوران امر بین متباین ۶۷

۳. تشخیص شبهه مفهومی و مصداقیه ۶۷

گفتار سوم - سرایت اجمال مخصص به عام ۶۸

الف. در مخصص منفصل ۶۹

۱. مخصص منفصل در دوران امر بین اقل و اکثر ۶۹

۲. مخصص منفصل در دوران امر بین متباین ۷۰

ب. مخصص متصل در شبهه مفهومی ۷۰

ج. مخصص متصل و منفصل در شبهه مصداقیه ۷۱

۱. مخصص متصل در شبهه مصداقیه ۷۱

۲. مخصص منفصل در شبهه مصداقیه ۷۱

نتیجه بحث در تمسک به عام در شبهه مصداقیه ۷۲

مبحث سوم - چند نکته مهم در بحث عام و خاص ۷۲

گفتار اول - اطلاق و عموم مخصص لبی ۷۲

گفتار دوم - ارتباط تمسک به عام با اصل عدم ازلی ۷۳

۷۳	گفتار سوم - عدم صحت تمسک به عام در شبهات مصادافی ثانویه
۷۴	گفتار چهارم - دوران امر بین تخصیص و تخصص
۷۵	گفتار پنجم - عمل به عام قبل از جست و جوی مخصص
۷۵	الف. در مخصص متصل
۷۵	ب. مخصص منفصل
۷۶	گفتار ششم - میزان فحص از مخصص
۷۶	گفتار هفتم - تخصیص عام به وسیله مفهوم
۷۷	الف. تخصیص عام بوسیله مفهوم موافق
۷۷	ب. تخصیص عام با مفهوم مخالف
۷۸	گفتار هشتم - یک مخصص بعد از چند عام
۸۰	گفتار نهم - دوران امر بین نسخ و تخصیص
۸۱	گفتار دهم - صورت های مختلف وجود عام و خاص
۸۳	فصل ششم: مطلق و مقید و مجمل و مبین
۸۳	مبحث اول - مطلق و مقید
۸۳	گفتار اول - تعریف مطلق و مقید و نسبی بودن اطلاق و تقید و انواع اطلاق
۸۳	الف. تعریف مطلق و مقید
۸۴	ب. نسبی بودن اطلاق و تقید
۸۴	ج. انواع اطلاق
۸۴	۱. اطلاق لفظی
۸۴	۲. اطلاق مقامی
۸۶	گفتار دوم - نحوه دلالت مطلق بر افراد خود و الفاظ دال بر اطلاق
۸۶	الف. دلالت مطلق بر افراد خود
۸۶	ب. الفاظ دال بر اطلاق
۸۷	۱. اسم جنس معرفه و نکره
۸۷	۲. اسم جنس مفرد معرفه
۸۷	۳. مفرد معرف به لام
۸۷	گفتار سوم - انواع قید
۸۷	الف. قید متصل و منفصل
۸۸	ب. قید منفصل
۸۸	گفتار چهارم - فرق عام و مطلق و توضیح مقدمات حکمت و حمل مطلق بر مقید
۸۸	الف. فرق مطلق و عام
۸۹	ب. توضیح مقدمات حکمت
۸۹	۱. در مقام بیان بودن متکلم
۹۰	۲. عدم وجود قرینه بر تقید
۹۰	انصراف بدوی

انصراف ناشی از کثرت استعمال.....	۹۱
۳. قدر متیقن در مقام مخاطب.....	۹۱
ج. حمل مطلق بر مقید.....	۹۱
مبحث دوم - مجمل و مبین.....	۹۲
گفتار اول - تعریف مجمل و مبین و تقسیم مبین به نص و ظاهر.....	۹۲
الف. تعریف مجمل و مبین.....	۹۲
ب. تقسیم مبین به نص و ظاهر.....	۹۳
گفتار دوم - عوامل بروز اجمال و راه‌های رفع آن.....	۹۳
الف. عوامل بروز اجمال.....	۹۳
۱. استفاده از لفظ مشترک.....	۹۳
۲. استفاده از کلمات مبهم.....	۹۴
۳. اجمال ناشی از ساختار.....	۹۴
ب. راه‌های رفع ابهام.....	۹۴
۱. مراجعه به سایر متون قانونی برای رفع ابهام از قانون.....	۹۴
۲. مراجعه به سایر عبارات تکلم.....	۹۴
فصل هفتم: قطع و ظن و شک	۹۵
مبحث اول - بیان نکات عمومی.....	۹۵
گفتار اول - تعریف قطع و ظن و شک.....	۹۵
الف. تعریف قطع.....	۹۶
ب. تعریف ظن.....	۹۶
ج. تعریف شک.....	۹۸
گفتار دوم - تعریف حجت و دلیل و اماره و اصل و تفاوت آنها و فرق دلیل با فرض قانونی.....	۹۸
الف. حجت.....	۹۸
ب. دلیل.....	۹۹
ج. اماره.....	۹۹
د. تعریف اصل.....	۹۹
هـ. تفاوت اصل و اماره.....	۱۰۰
و. فرق دلیل با فرض قانونی.....	۱۰۰
مبحث دوم - مباحث قطع.....	۱۰۱
گفتار اول - کاشفیت قطع.....	۱۰۱
گفتار دوم - حجیت قطع.....	۱۰۱
گفتار سوم - تجری و انقیاد.....	۱۰۱
الف. تجری.....	۱۰۱
ب. انقیاد.....	۱۰۲
گفتار چهارم. اقسام قطع.....	۱۰۲

۱۰۲	الف. قطع طریقی
۱۰۲	ب. قطع موضوعی
۱۰۳	مبحث سوم - مباحث ظن
۱۰۳	گفتار اول - اقسام ظن
۱۰۳	الف. ظن شخصی و نوعی
۱۰۴	ب. ظن خاص و ظن مطلق
۱۰۴	گفتار دوم - حجیت ظن
۱۰۵	فصل هشتم: ادله اربعه (منابع فقه)
۱۰۵	مبحث اول - قرآن و سنت
۱۰۵	گفتار اول - قرآن (کتاب)
۱۰۵	الف. سند قرآن
۱۰۵	ب. دلالت قرآن
۱۰۶	ج. حجیت ظواهر قرآن
۱۰۶	گفتار دوم - سنت
۱۰۷	الف. تعریف سنت
۱۰۷	ب. حجیت سنت
۱۰۸	ج. تخصیص قرآن بوسیله خبر
۱۰۸	د. اقسام خبر
۱۰۹	۱. تقسیم خبر به متواتر و واحد
۱۰۹	۲. خبر واحد
۱۰۹	۳. اقسام خبر واحد
۱۱۰	گفتار سوم - اجماع
۱۱۰	الف. تعریف اجماع
۱۱۱	ب. اقسام اجماع
۱۱۱	۱. اجماع محصل و منقول
۱۱۲	۲. اجماع مرکب و بسیط
۱۱۲	۳. اجماع سکوتی
۱۱۲	۴. اجماع مدرکی
۱۱۳	ج. فرق اجماع و سنت
۱۱۳	گفتار چهارم - عقل
۱۱۴	الف. معنی عقل
۱۱۴	ب. تاریخچه دلیل عقلی
۱۱۶	ج. توضیح مستقلات عقلیه
۱۱۷	د. ملازمه میان حکم عقل و شرع
۱۱۸	هـ. غیر مستقل عقلی

۱۲۰	گفتار پنجم - برخی احکام عقلی
۱۲۰	الف. دلالت نهی بر فساد
۱۲۰	ب. نهی در عبادات
۱۲۱	ج. نهی در معاملات
۱۲۳	فصل نهم: دیگر ادله و منابع فقه
۱۲۳	مبحث اول - بنای عقلا، عرف، شهرت
۱۲۳	گفتار اول - بنای عقلا
۱۲۳	الف. تاریخچه بنای عقلا
۱۲۴	ب. منظور از بنای عقلا
۱۲۵	گفتار دوم - عرف
۱۲۵	الف. تعریف عرف
۱۲۵	ب. قلمرو اعتبار عرف
۱۲۶	گفتار سوم - شهرت
۱۲۶	الف. تعریف شهرت
۱۲۶	ب. انواع شهرت
۱۲۶	۱. شهرت روایی
۱۲۶	۲. شهرت عملی
۱۲۶	۳. شهرت فتوایی
۱۲۷	ج. شهرت قدما و متأخرین
۱۲۷	د. اشهر، مشهور، شهرت عظیمه
۱۲۷	هـ. اعتبار شهرت
۱۲۸	و. جبران ضعف سند با شهرت
۱۲۸	گفتار چهارم - قیاس
۱۲۸	الف. تعریف قیاس
۱۲۹	ب. قیاس منطقی و قیاس اصولی و تمثیل
۱۲۹	ج. تاریخچه قیاس
۱۲۹	د. ارکان قیاس
۱۳۰	هـ. شرایط قیاس
۱۳۰	و. اقسام قیاس
۱۳۰	۱. قیاس منصوص العله
۱۳۰	۲. قیاس مستنبط العله
۱۳۱	۳. قیاس اولویت
۱۳۱	۴. قیاس مساوی
۱۳۱	۵. قیاس ادنی
۱۳۲	ز. حجیت قیاس

۱۳۲	گفتار پنجم - استحسان
۱۳۳	الف. تعریف استحسان
۱۳۳	ب. حجیت استحسان
۱۳۴	گفتار ششم - مصالح مرسله
۱۳۴	الف. تعریف مصالح مرسله
۱۳۴	ب. فرق قیاس و مصالح مرسله
۱۳۵	ج. حجیت مصالح مرسله
۱۳۵	گفتار هفتم - استقراء
۱۳۵	الف. تعریف استقراء
۱۳۶	ب. انواع استقراء
۱۳۷	فصل دهم: اصول عملیه
۱۳۸	نکات مقدماتی
۱۳۹	مبحث اول - اصل براءت
۱۳۹	گفتار اول - مقایسه اصل براءت و اصاله الایاحه
۱۴۰	گفتار دوم - شبهه شناسی در علم اصول
۱۴۰	الف. شبهه موضوعیه و انواع آن
۱۴۰	۱. شبهه موضوعیه
۱۴۱	۲. انواع شبهه موضوعیه
۱۴۱	ب. شبهه حکمیه و انواع آن
۱۴۱	۱. شبهه حکمیه
۱۴۱	۲. انواع شبهه حکمیه
۱۴۱	اول - شبهه بین دوران محذورین
۱۴۲	دوم - شبهه بدویه
۱۴۲	سوم - شبهه مقرون به علم اجمالی
۱۴۲	چهارم - شبهه مصداقیه و مفهومیه
۱۴۲	پنجم - شبهه مربوط به انفس و اعراض
۱۴۳	گفتار سوم - بحثی در علم اجمالی
۱۴۴	الف. بررسی وقوع علم اجمالی در شبهات
۱۴۴	۱. در شبهات موضوعیه دائر بین متباینین
۱۴۵	۲. شبهه موضوعیه وجوبیه بین اقل و اکثر ارتباطی
۱۴۵	۳. در شبهات موضوعیه تحریمیه محصوره
۱۴۵	۴. در شبهات موضوعیه تحریمیه غیر محصوره
۱۴۵	ب. موانع تحقق علم اجمالی
۱۴۶	۱. اضطرار
۱۴۶	۲. خروج از محل ابتلا
۱۴۶	ج. چند نکته تحلیلی

۱۴۶	۱. در شبهه تدریجی.....
۱۴۶	۲. در شبهه دائر بین محذورین.....
۱۴۷	۳. در شبهه بدویه.....
۱۴۷	۴. حسن احتیاط در موارد اعمال برائت.....
۱۴۷	گفتار چهارم - ادله حجیت اصل برائت.....
۱۴۷	الف. قرآن.....
۱۴۸	ب. روایات.....
۱۴۹	ج. اجماع.....
۱۵۰	د. دلیل عقل.....
۱۵۰	تبصره.....
۱۵۰	گفتار پنجم - نسبت بین برائت عقلی و شرعی.....
۱۵۱	مبحث دوم - اصل استصحاب.....
۱۵۱	گفتار اول - تعریف و ارکان و اصل با اماره بدون و محرز و غیر محرز بودن استصحاب.....
۱۵۱	الف. تعریف استصحاب.....
۱۵۲	ب. ارکان استصحاب.....
۱۵۲	ج. اصل یا اماره بودن استصحاب.....
۱۵۴	د. اصل محرز یا غیر محرز بودن استصحاب.....
۱۵۴	هـ. اقسام استصحاب.....
۱۵۴	۱. استصحاب موضوعی و حکمی.....
۱۵۵	تبصره - نکته مهم در مورد استصحاب حکمی.....
۱۵۶	۲. استصحاب وجوبی و عدمی.....
۱۵۶	۳. استصحاب عدم نعتی و عدم ازلی.....
۱۵۷	تبصره - توضیح بیشتر استصحاب عدم ازلی.....
۱۵۸	۴. استصحاب استقبالی و قهقرایی.....
۱۵۸	۵. استصحاب تنجیزی و تعلیقی.....
۱۵۹	۶. استصحاب اثر شرعی و غیر شرعی.....
۱۵۹	۷. استصحاب در مورد شک در مقتضی و رافع.....
۱۵۹	۷-۱. شک در مقتضی.....
۱۶۰	۷-۲. شک در رافع.....
۱۶۱	۸. استصحاب حکم عقل و شرع.....
۱۶۱	گفتار دوم - ادله حجیت استصحاب.....
۱۶۱	الف. قرآن.....
۱۶۲	ب. عقل.....
۱۶۲	ج. اجماع.....
۱۶۲	د. روایات.....
۱۶۳	هـ. بنای عقلا.....

۱۶۴	مبحث سوم - اصل احتیاط (اشتغال).....
۱۶۴	گفتار اول - تعریف احتیاط و اقسام شبهات در اعمال اجل احتیاط.....
۱۶۴	الف. تعریف احتیاط.....
۱۶۴	ب. تقسیمات شبهات در اعمال اصل احتیاط.....
۱۶۵	۱. اقسام شبهه تحریمی موضوعی.....
۱۶۵	۲. شبهه محصوره.....
۱۶۵	۳. شبهه غیر محصوره.....
۱۶۶	۴. اقسام شبهه وجوبی.....
۱۶۶	۱. شبهه بین متباینین.....
۱۶۶	۲. شبهه میان اقل و اکثر.....
۱۶۶	گفتار دوم - ادله اصل احتیاط.....
۱۶۷	الف. قرآن.....
۱۶۷	ب. روایات.....
۱۶۷	ج. ادله عقلی.....
۱۶۷	د. تنجیز علم اجمالی.....
۱۶۸	هـ. اصالة الحظر.....
۱۶۹	و. قاعده دفع ضرر محتمل.....
۱۶۹	مبحث چهارم - اصل تخییر.....
۱۶۹	گفتار اول - تعریف تخییر و اقسام آن.....
۱۶۹	الف. تعریف تخییر.....
۱۷۰	ب. اقسام تخییر.....
۱۷۰	۱. تخییر شرعی و روایی.....
۱۷۰	۲. تخییر روایی.....
۱۷۰	۳. تخییر زمانی و عقلی.....
۱۷۱	فصل یازدهم: تعارض ادله
۱۷۱	مبحث اول - مفهوم تعارض و فرق آن با مفاهیم مشابه و تراحم و اقسام تعارض.....
۱۷۱	گفتار اول - مفهوم تعارض و فرق آن با مفاهیم مشابه و تراحم.....
۱۷۱	الف. مفهوم تعارض و فرق آن با مفاهیم مشابه.....
۱۷۲	ب. فرق تعارض و تراحم.....
۱۷۲	۱. تعریف تراحم.....
۱۷۲	۲. راه حل رفع تراحم.....
۱۷۴	گفتار دوم - اقسام تعارض.....
۱۷۴	الف. تعارض مستقر.....
۱۷۵	ب. تعارض غیر مستقر.....
۱۷۵	مبحث دوم - ضوابط رفع تعارض غیر مستقر.....

۱۷۶	گفتار اول - تخصیص.....
۱۷۷	گفتار دوم - حکومت.....
۱۷۷	الف. تعریف حکومت.....
۱۷۷	ب. تقسیمات حکومت.....
۱۷۸	۱. توسعه.....
۱۷۸	۲. تضییق.....
۱۷۸	ج. فرق تخصیص و حکومت.....
۱۷۹	گفتار سوم - ورود.....
۱۷۹	الف. تعریف حکومت.....
۱۸۰	ب. تفاوت حکومت و ورود.....
۱۸۰	گفتار چهارم - تخصص.....
۱۸۰	الف. تعریف تخصص.....
۱۸۱	ب. فرق تخصص و ورود.....
۱۸۱	تبصره - تعارض مستقر.....
۱۸۳	فصل دوازدهم: اجتهاد و تقلید.....
۱۸۳	مبحث اول - اجتهاد.....
۱۸۳	گفتار اول - انواع اجتهاد.....
۱۸۳	الف. اجتهاد مطلق و متجزی.....
۱۸۴	گفتار دوم - تخطئه و تصویب.....
۱۸۴	مبحث دوم - تقلید.....
۱۸۴	گفتار اول - تعریف تقلید.....
۱۸۵	گفتار دوم - ادله تقلید.....
۱۸۷	فهرست منابع و مآخذ.....
۱۸۷	الف - عربی.....
۱۸۹	ب - فارسی.....

مقدمه

پیشرفت‌های علمی بشر در سایه استفاده از تجارب بشری و تکمیل استنتاج‌های عقلی، گرچه فواید بسیاری در همه زمینه‌ها به همراه داشته است ولی آسیب‌شناسی علمی به ما می‌گوید:

همان‌گونه که علم منطق شیوه درست اندیشیدن را به ما یاد می‌دهد، در هر علمی باید از منطق علمی ویژه همان علم استفاده شود. علم اصول فقه در واقع منطق استفاده صحیح از علم فقه را آموزش می‌دهد که با اسلامی شدن حکومت در ایران و استقبال جوامع و کشورهای دیگر از این شیوه حکومت، لزوم یادگیری این ابزار مهم را دو چندان می‌کند. انگیزه این استقبال، فراگیری فقه ناب اسلامی است.

علاوه بر آن خاستگاه حقوق اسلامی، فقه اسلامی است. البته در قرون اخیر بهره‌گیری از حقوق سایر کشورها و نیز سرایت مسائل عرفی در حقوق ایران باعث شده است که نتوان به صورت یکپارچه منطق فقهی را در منطق حقوقی جاری و ساری بدانیم ولی هنوز فهم بسیاری از مسائل حقوقی ما محتاج آشنایی و دانش علم اصول فقه است.

از طرفی قدیمی بودن متون اصول فقه، فراگیران این علم را با زحمت و گاهی با دل‌زدگی قرین می‌نماید. درحالی که آگاهی از فنون این علم، فراگیران را در استفاده از فواید پر بار اصول فقه بهره‌مند می‌نماید. بر این اساس در سال‌های اخیر تلاش‌هایی صورت گرفته است تا با بروزرسانی مباحث خصوصاً کاربردی این شاخه از علم هم

شوق استفاده و یادگیری آن فزونی یابد و هم با ذکر مثال‌های حقوقی زمینه کاربرد آن ملموس‌تر گردد.

کتاب حاضر نیز با توجه به سرفصل‌های تعیین شده برای درس اصول فقه در دوره کارشناسی تدوین شده و دانشجویان محترم را در فراگیری بهتر این علم پربهره و آمادگی آنان برای امتحانات کانون و کلا و غیره را تقویت می‌نماید.

ساده‌نویسی و ذکر مثال‌های کاربردی از قوانین جدیدالتصویب و اختصار آن، از ویژگی این کتاب است. ضمن آنکه از ذکر برخی مباحث غیر کاربردی اجتناب شده و ذکر مباحث تحلیلی اصول فقه به جلد دیگری که ویژه تحصیلات تکمیلی است احاله شده است.